

at gaa til fuld Mobilisering, selv om man havde haft det nødvendige, er en Sag for sig. Men man kunde overhovedet ikke foretage fuld Mobilisering, da Militærlovene af 1909 skulde prøves i Praksis.

Saa havde man kun tilbage — men det var ogsaa noget, der betød ikke saa lidt — den tyskvenlige Kurs fra Regeringens Side. Nu gjaldt det at faa konstateret, hvorvidt Regeringen virkelig gik Tysklands Ærinde. Og dér havde man, det skal jeg indrømme, faaet det lagt pænt til Rette i Kommissionen, man havde efterhaanden faaet samlet Materiale, saa det var ved at komme til at se ud, som om Regeringen syntes bedre om Tyskland end om Ententemagterne. Men midt i det hele kom saa dumpende Oplysningerne om Hr. J. C. Christensens Lütken-Forhandlinger, under hvilke, som ærede Medlemmer vil huske, hans befuldmægtigede nede i Berlin sagde til General Moltke, „at hos alle ansvarlige danske Statsmænd gjorde den Overbevisning sig nu stærkt gældende, at Danmark under ingen Omstændigheder burde staa ved Siden af Tysklands Modstandere, og at dersom Opretholdelsen af Danmarks Neutralitet maatte vise sig umulig under en tysk-engelsk Krig, vilde vi gaa med Tyskland.“ Se, den Udtalelse var jo ikke saa rar, naar man skulde til at bevise det, Venstre her skulde bevise, for den skulde Venstre til at forsvare, det var de nødt til, i de Dage var det umuligt for dem at svingte Hr. J. C. Christensen, man var nødt til offentlig at stille sig ved Siden af ham. De Konservative gjorde nogle smaa sprællende Forsøg paa at frigøre sig for ham; men Ledelsen maatte til at fortælle dem: Det er selvmorderisk, vi maa sluge ham med samtlige Lütken-Forhandlinger og det hele; hvis vi ikke gør det, gaar vi selv til Grunde. Man vil forstaa, hvor vanskeligt det under disse Forhold blev for Venstre og de Konservative at fastholde Beskyldningen mod den radikale Regering for at have fulgt en tyskvenlig Kurs under Krigen, for man forstod, at Kursen fra den anden Side i hvert Fald var lige saa tyskvenlig.

Men dertil kom, at det blev oplyst for os, hvorledes den kommanderende General havde udtalt sig i 1912, da den nuværende højtærede Forsvarsminister, der ogsaa den Gang var Forsvarsminister, spurgte Hærens og Flaadens Ledelse: Hvordan vil Danmarks Stilling være, hvis der udbryder Krig mellem England og Tyskland? Man kunde have ventet, at den kommanderende General vilde have sagt: Hvis vi styrker

vort Forsvar betydeligt, kan vi faa noget ud af det, og saa kan vi optræde som Militærmagt. Men det sagde han ikke. Den kommanderende Admiral pegede paa, at der var egentlig kun een Fare for Danmark, Faren var Tyskland, og han tillagde Forsvaret en mere underordnet Betydning. Jeg skal oplæse den kommanderende Admirals Svar paa Forespørgselen fra den højtærede Forsvarsminister. Den kommanderende Admiral begynder med at sige, at Danmark ligger indenfor Tysklands og udenfor Englands direkte Magtomraade. Det er derfor for Tyskland absolut nødvendigt at have absolut Sikkerhed for, at Danmark ikke paa et senere Tidspunkt af Krigen vil falde i Armene paa Modstanderen, at Tyskland derfor kun kan respektere vor Neutralitet, naar vor Politik kan anses for fuldt paalidelig, og naar vi er i Stand til eventuelt at føre et virkningsfuldt Forsvar for at opretholde Neutraliteten. „Faren for vor Neutralitet er altsaa for det første, at Tyskland kunde finde, at den ikke er til at stole paa; og i saa Tilfælde vil, hvis en frivillig Tilslutning fra vor Side ikke kan opnaas, et Angreb fra den Side ved Krigen Udbrud neppe udeblive.“ Det er ganske aabenbart, at naar man fra den Side, som ikke kan beskyldes for at nære særlig Interesse for Tyskland, allerede i 1912 udtalte sig paa den Maade, som Tilfældet var, var Grundlaget for Angrebene paa Regeringen for dens tyskvenlige Kurs bortfaldet.

Men der blev i Kommissionen arbejdet med en Ihærdighed, som var en bedre Sag værdig. Gang paa Gang under enhver Forhandling, der kom frem, skulde man til at se, om Danmark havde været ligelig i sin Neutralitet, og vi indkaldte alle de Mennesker, vi overhovedet kunde tænke os at faa noget at vide af. Vi hentede Gesandten oppe fra Stockholm, Kammerherre Zahle, vi hentede Departementschefen i Justitsministeriet, Departementschef Schrøder. Alt, hvad man kunde tænke sig kunde bruges til at konstatere, at Regeringen havde været neutral i sin Optræden, blev indforskrevet. Under en saadan Forhandling sad Kammerherre Zahle og hørte paa, hvor ivrig og emsig den nuværende Indenrigsminister og det ærede Medlem Hr. I. A. Hansen — nej, det kan ikke have været ham, thi den Gang tror jeg ikke, det ærede Medlem Hr. I. A. Hansen var Medlem af Kommissionen — var for sammen med de øvrige Venstremænd og de Konservative at faa slaaet fast, at saa unneutral havde Regeringen været. Saa tog Kammerherre